

ТИПОВА ПРОГРАМА **підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Реалізація** **Державного стандарту базової середньої освіти в 6 класі (НУШ)»**

Розробник(и): ГО «ІППО» ЄДРПОУ 43771659

Рецензент(и): в.о. директора ГО "ІППО" Новіков О. Ф.

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми - Актуальність програми зумовлена продовженням упровадження НУШ у базовій школі та необхідністю методичної підтримки педагогів 6 класу.

Цільова група: Вчителі 6 класів закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06-1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми - Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації - Підвищення професійної компетентності педагогів щодо реалізації ідей НУШ у 6 класі.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Опрацювання вимог Державного стандарту
- Реалізація компетентнісного підходу
- Сучасні підходи до оцінювання

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- методична компетентність
- інтегративна компетентність
- оцінювальна компетентність

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Педагоги зможуть ефективно організувати освітній процес у 6 класі відповідно до вимог НУШ.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Інструменти та прийоми викладання курсу НУШ 'Пізнаємо природу' 6 клас з адаптуванням інтерактивних платформ, які використовують при вивченні інших дисциплін.	1	1-29	2-30
2	Уроки патріотичного виховання учнів: національна символіка на уроках української мови та літератури НУШ 6 клас	1	1-29	2-30
3	Формування культурної компетентності учнів на уроках української літератури 5-6 класів: вимоги програми й можливості вчителя	1	1-29	2-30
4	Українська мова та література. НУШ 6 клас. Підвищення кваліфікації.	1	1-29	2-30
5	Пізнаємо природу. НУШ 6 клас. Підвищення кваліфікації.	1	1-29	2-30
6	Географія в стилі Edutainment: як перетворити навчання на захопливу пригоду у 6 класах НУШ.	1	1-29	2-30
7	Персоналізоване навчання математики в умовах НУШ: фокус на 6 клас	1	1-29	2-30
8	Мовні мости НУШ 6 клас: вивчаємо другу іноземну мову спираючись на знання англійської.	1	1-29	2-30
9	Ігрові технології для формування мовної та мовленнєвої компетентностей шестикласників	1	1-29	2-30
10	Від підручника до TikTok: сучасні форми вивчення української літератури у 6 класі НУШ із застосуванням інструментів ШІ.	1	1-29	2-30
11	CLIL на уроках англійської мови у 6 класах НУШ	1	1-29	2-30
12	Впроваджуємо штучний інтелект у 6 класах НУШ: як врахувати різні рівні знань без втрати темпу програми	1	1-29	2-30
13	Штучний інтелект на уроках літератури у 6 класах НУШ: сучасні технології для натхнення учнів	1	1-29	2-30
14	Від алгоритмів до креативу: нові підходи у викладанні інформатики у 6 класах НУШ	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
15	Культурне розмаїття через іноземні мови у 6 класах НУШ: білінгварний підхід у дії	1	1-29	2-30
16	Ігрові методи для розвитку мовлення та комунікативних навичок учнів у 6 класах НУШ	1	1-29	2-30
17	Як допомогти учням відкривати світ самостійно на уроках географії у 6 класах НУШ.	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Інструменти та прийоми викладання курсу НУШ 'Пізнаємо природу' 6 клас з адаптуванням інтерактивних платформ, які використовують при вивченні інших дисциплін.

Ключові питання теми: Адаптування використання різноманітних платформ дистанційного навчання саме при викладанні курсу 'Пізнаємо природу'

Тема 2. Уроки патріотичного виховання учнів: національна символіка на уроках української мови та літератури НУШ 6 клас

Ключові питання теми: Формування ціннісного ставлення до предмета вивчення, зокрема національної символіки, передача предметних ідей, ознайомлення вчителів із засобами мовного впливу на особистість учнів: переконання, зараження, мотивація до наслідування, навіювання. Розвиток ключових компетентностей, дослідницьких та творчих здібностей учителів, формування духовного світу юної особистості з оперттям на національну символіку. конкретні поради щодо наукових основ викладання літератури. Орієнтування вчителя уміти практично керуватися діючими шкільними програмами та підручниками, новинками літературознавчої, методичної та психолого-педагогічної літератури. Удосконалення методичних навичок учителя умінню планувати матеріал, добирати раціональні форми, методи і прийоми навчання з урахуванням їх обґрунтування, поступово ускладнювати види діяльності учнів, діяти на формування їх особистості.

Тема 3. Формування культурної компетентності учнів на уроках української літератури 5-6 класів: вимоги програми й можливості вчителя

Ключові питання теми: У контексті реалізації вимог державного стандарту 2020 року, модельних шкільних програм постає необхідність активізації культурного матеріалу під час аналізу літературних творів для формування в учнів предметної компетентності, знань, умінь, навичок, широкого світогляду. Заплановано розглянути поняття культурної компетентності, практичні шляхи її формування на уроках української літератури в Новій українській школі

Тема 4. Українська мова та література. НУШ 6 клас. Підвищення кваліфікації.

Ключові питання теми: Формування ціннісного ставлення до предмета вивчення, зокрема національної символіки, передача предметних ідей, ознайомлення вчителів із засобами мовного впливу на особистість учнів: переконання, зараження, мотивація до наслідування, навіювання. Розвиток ключових компетентностей, дослідницьких та творчих здібностей учителів, формування духовного світу юної особистості з оперттям на національну символіку. конкретні поради щодо наукових основ викладання літератури. Орієнтування вчителя уміти практично керуватися діючими шкільними програмами та підручниками, новинками

літературознавчої, методичної та психолого-педагогічної літератури. Удосконалення методичних навичок учителя умінню планувати матеріал, добирати раціональні форми, методи і прийоми навчання з урахуванням їх обґрунтування, поступово ускладнювати види діяльності учнів, діяти на формування їх особистості.

Тема 5. Пізнаємо природу. НУШ 6 клас. Підвищення кваліфікації.

Ключові питання теми: Адаптування використання різноманітних платформ дистанційного навчання саме при викладанні курсу 'Пізнаємо природу'

Тема 6. Географія в стилі Edutainment: як перетворити навчання на захопливу пригоду у 6 класах НУШ.

Ключові питання теми: програма присвячена впровадженню підходу Edutainment освіта + розваги у викладання географії, що відповідає вимогам Нової української школи НУШ. Вона має на меті показати, як перетворити традиційні уроки на захопливі пригоди, що мотивують учнів самостійно досліджувати світ. Програма складається з таких основних блоків: Теоретичні основи та практичні інструменти Edutainment Edutainment у сучасній освіті: Розглядається концепція Edutainment та її переваги для підвищення інтересу учнів. Інструменти гейміфікації: Вивчаються методи впровадження ігрових елементів в освітній процес, зокрема через квести, вікторини та фотозавдання та ін. Наводяться конкретні приклади їх реалізації з авторських розробок т Творчість на уроці: Розкривається потенціал творчих завдань. Учасники дізнаються, як створювати навчальні моделі вулкани, ґрунти, діорами та комікси для подачі складної інформації в простій формі. Дослідницький підхід та обмін досвідом

Тема 7. Персоналізоване навчання математики в умовах НУШ: фокус на 6 клас

Ключові питання теми: Персоналізоване навчання в математиці є ключовим чинником підвищення ефективності освіти в умовах Нової української школи, адже враховує індивідуальні потреби та темп розвитку кожного учня. Сучасні освітні стандарти вимагають від учителя застосування гнучких методів і цифрових інструментів для підтримки різноманітного навчання. Тому освоєння персоналізованих підходів у 6 класі сприяє формуванню мотивації, компетентностей і успішності учнів. Під час зустрічі учасники ознайомляться із теоретичними основами та практичними підходами до організації індивідуалізованого навчання в сучасній школі. Розглянемо психологічні особливості учнів 6 класу, різні формати персоналізації, зокрема змішане навчання та адаптивні цифрові платформи, а також інструменти для планування та формування оцінювання. Учасники отримають практичні навички створення персоналізованих навчальних маршрутів і завдань, а також ознайомляться з прикладами інтеграції цифрових ресурсів, що допоможуть врахувати індивідуальні освітні потреби кожного учня відповідно до вимог НУШ.

Тема 8. Мовні мости НУШ 6 клас: вивчаємо другу іноземну мову спираючись на знання англійської.

Ключові питання теми: Компаративістичний підхід у вивченні іноземних мов допомагає формувати в учнів вміння порівнювати мовні системи, знаходити спільні та відмінні риси, розвиває інтерес до багатомовності та культурного розмаїття.

Тема 9. Ігрові технології для формування мовної та мовленнєвої компетентностей шестикласників

Ключові питання теми: формування мовної та мовленнєвої компетентностей у 6 класі є надзвичайно важливим етапом навчання. Ігрові технології допомагають підвищити мотивацію учнів і зробити уроки

більш ефективними. Різноманітні види ігор — рольові, дидактичні, мовні квести — сприяють розвитку лексики, граматики та усного мовлення. Методика інтеграції ігор у уроки дозволяє поєднати теорію з практикою. Ігрові завдання позитивно впливають на емоційний стан школярів і активізують пізнавальну діяльність. Оцінювання результатів навчання через ігри допомагає контролювати прогрес і стимулює учнів. Для вчителів важливі практичні поради щодо застосування ігрових технологій у повсякденній роботі.

Тема 10. Від підручника до TikTok: сучасні форми вивчення української літератури у 6 класі НУШ із застосуванням інструментів ШІ.

Ключові питання теми: Як сучасних учнів зацікавили творами української літератури. Розглянемо приклади сучасної подачі матеріалів. Pozнайомимося із інструментами, які економлять час учителю та розширяють творчі можливості учнів. ШІ - помічник чи ворог сучасного вчителя? Як ШІ допомагає вчителю у підготовці та проведенні уроків.

Тема 11. CLIL на уроках англійської мови у 6 класах НУШ

Ключові питання теми: Ознайомлення з методикою CLIL, планування уроків, ефективні підходи та вправи інтегрованого навчання

Тема 12. Впроваджуємо штучний інтелект у 6 класах НУШ: як врахувати різні рівні знань без втрати темпу програми

Ключові питання теми: Персоналізоване навчання в математиці є ключовим чинником підвищення ефективності освіти в умовах Нової української школи, адже враховує індивідуальні потреби та темп розвитку кожного учня. Сучасні освітні стандарти вимагають від учителя застосування гнучких методів і цифрових інструментів для підтримки різнорівневого навчання. Тому освоєння персоналізованих підходів у 6 класі сприяє формуванню мотивації, компетентностей і успішності учнів. Під час зустрічі учасники ознайомляться із теоретичними основами та практичними підходами до організації індивідуалізованого навчання в сучасній школі. Розглянемо психологічні особливості учнів 6 класу, різні формати персоналізації, зокрема змішане навчання та адаптивні цифрові платформи, а також інструменти для планування та формування оцінювання. Учасники отримають практичні навички створення персоналізованих навчальних маршрутів і завдань, а також ознайомляться з прикладами інтеграції цифрових ресурсів, що допоможуть врахувати індивідуальні освітні потреби кожного учня відповідно до вимог НУШ.

Тема 13. Штучний інтелект на уроках літератури у 6 класах НУШ: сучасні технології для натхнення учнів

Ключові питання теми: Як сучасних учнів зацікавили творами української літератури. Розглянемо приклади сучасної подачі матеріалів. Pozнайомимося із інструментами, які економлять час учителю та розширяють творчі можливості учнів. ШІ - помічник чи ворог сучасного вчителя? Як ШІ допомагає вчителю у підготовці та проведенні уроків.

Тема 14. Від алгоритмів до креативу: нові підходи у викладанні інформатики у 6 класах НУШ

Ключові питання теми: У межах реформи Нової української школи особлива увага приділяється формуванню в учнів ключових компетентностей, критичного мислення, вміння працювати з інформацією, а також розвитку творчості та алгоритмічного мислення. У 6 класі предмет «Інформатика» стає не лише технічною дисципліною, а інструментом для розвитку міжпредметних зв'язків, цифрової грамотності та практичного застосування знань.

Тема 15. Культурне розмаїття через іноземні мови у 6 класах

НУШ: білінгварний підхід у дії

Ключові питання теми: Компаративістичний підхід у вивченні іноземних мов допомагає формувати в учнів вміння порівнювати мовні системи, знаходити спільні та відмінні риси, розвиває інтерес до багатомовності та культурного розмаїття.

Тема 16. Ігрові методи для розвитку мовлення та комунікативних навичок учнів у 6 класах НУШ

Ключові питання теми: формування мовної та мовленнєвої компетентностей у 6 класі є надзвичайно важливим етапом навчання. Ігрові технології допомагають підвищити мотивацію учнів і зробити уроки більш ефективними. Різноманітні види ігор — рольові, дидактичні, мовні квести — сприяють розвитку лексики, граматики та усного мовлення. Методика інтеграції ігор у уроки дозволяє поєднати теорію з практикою. Ігрові завдання позитивно впливають на емоційний стан школярів і активізують пізнавальну діяльність. Оцінювання результатів навчання через ігри допомагає контролювати прогрес і стимулює учнів. Для вчителів важливі практичні поради щодо застосування ігрових технологій у повсякденній роботі.

Тема 17. Як допомогти учням відкривати світ самостійно на уроках географії у 6 класах НУШ.

Ключові питання теми: програма присвячена впровадженню підходу Edutainment освіта + розваги у викладання географії, що відповідає вимогам Нової української школи НУШ. Вона має на меті показати, як перетворити традиційні уроки на захопливі пригоди, що мотивують учнів самостійно досліджувати світ. Програма складається з таких основних блоків: Теоретичні основи та практичні інструменти Edutainment Edutainment у сучасній освіті: Розглядається концепція Edutainment та її переваги для підвищення інтересу учнів. Інструменти гейміфікації: Вивчаються методи впровадження ігрових елементів в освітній процес, зокрема через квести, вікторини та фотозавдання та ін. Наводяться конкретні приклади їх реалізації з авторських розробок т Творчість на уроці: Розкривається потенціал творчих завдань. Учасники дізнаються, як створювати навчальні моделі вулкани, ґрунти, діорами та комікси для подачі складної інформації в простій формі. Дослідницький підхід та обмін досвідом

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти

16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи. Методичні рекомендації. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Київ, 2019, 47 с.
2. Академічна доброчесність у середній школі: методичні рекомендації. URL: <https://tinyurl.com/chesnist>
3. Андросчук І., Ворон О. Формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах післядипломної освіти. Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. Рівне, 2016. № 2 (86) С. 13-16.
4. Андрищенко О.О. Сутність феномену «рефлексивні вміння педагога». Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя, 2016. Вип. 51 (104). С. 67-73.
5. Аносов І. П., Елькін М. В., Головова М. М., Коробченко А. А. Основи науково-педагогічних досліджень : навч. посіб. Мелітополь : Видавн. будинок ММД, 2015. 218 с. URL: <https://cutt.ly/OboAZIy>.
6. Барна І.В. Біологія. Методика розв'язування задач: Навчальний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 216 с.
7. Безпека під час навчання: рекомендації щодо організації укриття. URL: <https://bit.ly/3YITGVN>
8. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В.Пономаренко, Т.Воронцова, О.Сакович. URL: <http://surl.li/dwuik>
9. Богомолець О. В. та ін. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / за ред. Богомолець О.В., Рощина Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с. : іл.
10. Від керівника до лідера : практичні поради для 57 директорів шкіл та керівників відділів освіти / Анна Уварова, Поліна Гоч. - Київ : Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2019. - 60 с. - URL : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12,2019.pdf>
11. Вознюк О. В., Дубасенюк О. В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: [монографія]. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 684 с.
12. Вчимося вчитися та критично мислити. Нестандартні завдання за темами тижнів до курсу «Я досліджую світ». 1 клас. / авт. - упоряд. Н.В.Маценко, Н.В.Свір. Харків : вид. група «Основа», 2019. 133 с.
13. Гайдученко С. О. Мотивація персоналу. Харків : ХНУМГ, 2013. 111 с.
14. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України. № 3. 2008. С. 23-30.
15. Гондарева Г. В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. Таврійський вісник освіти, 2013. № 2. С. 260-264.
16. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. Таврійський вісник освіти. 2013. № 2. С. 260-264.
17. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с. (Серія «Саморозвиток»).
18. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
19. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д., Мельничук Т. Ф., Чуприк Н. В., Анохіна А. П. Етика ділового спілкування. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 344 с.
20. Гуревич Р. С., Скупий О. М. Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці майбутніх учителів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : [зб. наук. пр.] / АПН України, Ін-т пед. освіти

і освіти дорослих АПН України, Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Київ, Вінниця : Планер, 2009. С. 33-36.

21. Данило Косенко. Як створити шкільний простір, що мотивуватиме учнів навчатися. URL: <https://bit.ly/3kM3eY4>
22. Дардан Т. С. Комплексні, інтегровані уроки як засіб розвитку креативності школярів. Обдарована дитина. 2013. № 5. С. 17-21.
23. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://bit.ly/3ifCKgF>
24. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
25. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://surl.li/wqqd>
26. Джежелей О., Коваленко О. Вчуся читати. Навч-розвив. пос. для дітей Частина 1. Харків: Ранок, 2001. 144 с.
27. Дитяча та юнацька психотерапія. Теорія і практика в сучасних наукових дослідженнях / За заг. ред. Г. Католик. Колективна монографія. Львів : Астролябія, 2012. 312 с.
28. Доброго ранку! Ми раді, що ви тут! Посібник для педагогів про проведення ранкових зустрічей. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016. 52 с.
29. Етика ділового спілкування : навч. посібник [Воронкова В.Г. Беліченко А.Г., Мельник В.В., Ажажа М.А.]. Київ: Магнолія, 2006, 2019. 312 с.
30. Євтух М. Б., Пінковська Е. А., Черкашина Т. В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2015. 400 с.
31. Збірник документів по організації позашкільної освіти. Київ. 2002. 444с.
32. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.
33. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.
34. Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування : навч. посіб. Київ: «Ексоб», 2002. 200 с.
35. Іванік О. Рівний рівному ; посібник для менторів І Іванік О., Каравай А., Гейнек- Дагаргуліа М., Лашук Ю., Кнюпа Ю. - Київ, 2018. - 57 с. - URL : <https://insha-osvita.org/article/posibnyk-dlia-mentoriv-rivnyi-rivnomu/>
36. Інновації, що приносять результат / упоряд. Т. М. Загорулько. Харків : Основа, 2016. 158 с.
37. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми : вид-во «СумДПУ імені А. С. Макаренка», 2020. 444 с.
38. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
39. Ісаєва Г. Метод проектів – ефективна технологія навчання. Підручник для директора. Київ : Плеяди. №9-10. 2005. С.4-10.
40. Калініна Л. М. Реформування освіти в Чеській республіці. Вересень. 2013. № 1-2 (62-63). С. 10-24.
41. Калошин В.Ф. До навчання творчого мислення. Управління школою : основа професійного зростання. 2015. № 19-21. С. 68-73.
42. Кальчева О.Ю., Місяк О.К. Методичний посібник до програми «Управління гнівом». Київ, 2015. 60 с.
43. Карамушка Л. М., Клокар Н. І, Філь. О. 1. Технологія формування управлінської команди освітньої організації. / Навчально-методичний посібник.// Біла Церква : КОІПОПК, 2008. 64 с.
44. Клепко С.В. Формування лідерської компетентності у школі. Полтава, 2012. С. 86-97.
45. Книш І. В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. Нові виміри духовності на початку ХХІ століття : матеріали VI Міжнародної

on-line конференції (24-25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І. П. Мозгового. Суми : ФОП Цьома С. П., 2018. С. 48-49.

46. Коберник І., Краснова К. Ефективні комунікації для освітніх управлінців : посіб. URL: <https://bit.ly/37kGdnf>
47. Ковбасюк Ю. В. Державне управління : підручник : у 2 т. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
48. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458.
49. Копосов П. Нова українська школа : дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Фабула», 2021. 160 с.
50. Котлер Ф. Стратегічний маркетинг для навчальних закладів / Ф. Котлер, Карен Ф. А. Фокс ; пер. с англ. Київ : УАМ, Вид. Хімджест, 2011. 580 с.
51. Кубрак О. В. Етика ділового повсякденного спілкування. Суми : ВТД «Університетська книга», 2002. 208 с.
52. Кугуєнко Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. Джерело пед. майстерності. 2008. № 2. С. 32-37.
53. Кудін В.С. Використання засобів інтернет-технологій під час дистанційного навчання в закладах освіти Черкащини. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2021. 84с.
54. Кудін В.С. Партнерська взаємодія – основа освітнього процесу НУШ. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2022. 128 с.
55. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б., Рузакова Г. Г. Етика ділових стосунків : навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2011. 310 с.
56. Любчак Н. М. Проектні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Київ, 2014. Вип. 122. С. 144-150.
57. Манько В. А. Проблемне навчання як актуальна науково-педагогічна проблема. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. Харків, 2006. Вип. 25. С. 102-106.
58. Мариновська О. Інтегральна технологія навчання: від теорії до практики. Початкова освіта. 2011. № 32 (608). С. 3-5.
59. Маршалл Розенберг. Ненасильницьке спілкування. Мова життя. Ранок. 2020. 263 с.
60. Матвієнко О. Інформаційний менеджмент: аналіз предметної галузі. Вісник Книжкової палати. 2004. № 8. С. 13-17.
61. Машовець М.А., Науменко М.С. Особливості емоційно-ціннісного спілкування в сучасній українській сім'ї. Молодий вчений. 2018. № 8.1 (60.1). С. 80 – 84.
62. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в школах у 2022/2023 навчальному році / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL: <https://bit.ly/3VV100D>
63. Модельні навчальні програми. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>
64. Мойсеюк Неля. Педагогіка. URL: <https://bit.ly/3z9M8cc>
65. Моргун В. Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
66. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
67. Морзе Н., Базелюк О., Воротникова І., Дементівська Н., Захар О., Нанаєва Т., Пасічник О., Чернікова Л. Опис цифрової компетентності педагогічних працівників. Ел.фахове видання Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 1-53. Київ, 27-28.09.2019. URL: <https://bit.ly/3ineA6B>
68. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
69. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення

супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.

70. Нова українська школа : дидактичні основи STREAM-освіти в початковій школі : навчально-методичний посібник /С.Вакарін. Київ : Саміт-книга, 2021. 144 с.
71. Новак В. О. Організаційна поведінка: підручник / В. О. Новак, Т.Л.Мостенська, О. В.Ільєнко. Київ: Кондор, 2013. 498 с.
72. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
73. Онопрієнко О. Нова українська школа : інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
74. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. Український педагогічний журнал. 2016. № 4. С.36-42.
75. Організація і надання першої медичної допомоги населенню в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. II-IV рівня акредитації / В. С. Тарасюк та ін.; ред. В. С. Тарасюк. Вінниця : Нова Книга, 2007. 144 с.: рис., табл.
76. Ощепко Т.В. Професійна компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3vbYUQA>
77. Піроженко, Т.О., Соловійова, Л.І. та ін. Ціннісні орієнтації дитини у дорослому світі: навчально-методичний посібник. Київ. Видавничий дім «Слово». 2017. 89 с.
78. Пішун С.Г. Позитивний ресурс власного «Я» в координатах професійної діяльності майбутнього педагога. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. Вип. 32. С. 367-372.
79. Податковий кодекс Україн. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
80. Половенко О. В. Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією : навчально-методичний посібник / О. В. Половенко, Л. М. Кірішко. - Кропивницький, 2018. - 60 с.
81. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
82. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ МОН від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
83. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
84. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
85. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації новопризначених керівників закладів загальної середньої освіти : наказ МОН від 16.09.2022 № 817. URL: <https://bit.ly/3jkPBkS>
86. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: наказ МОН України від 10.12.2021 № 1340. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
87. Проектування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагога : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 13 червня 2019 р.) / Упор. Л. А. Литвиненко. - К., 2019.- 189 с.
88. Пушкарьова Т. О. Педагогічне проектування в системі загальної

- середньої освіти: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2017. 308 с.
89. Розвиваємо громадянські компетентності : другий клас / під заг. ред. Н.Бібік, Н.Софій. Київ, 2019. URL: http://www.ussf.kiev.ua/images/project-50/2class_5-Vartist_4.pdf
 90. Розвиваємо громадянські компетентності з 1 класу / під заг. ред. Н.Бібік, М.Араджіоні. Київ : ФОП «Парашин К.С.», 2018. 880 с.
 91. Романовський О.Г., Гура Т.В., Книш А.Є., Бондаренко В.В. Теорія і практика формування лідера: навч. посіб. Харків, 2017. 100 с
 92. Северінова А.М. Здійснення переходу до компетентнісної моделі навчання та впровадження нових методичних підходів у вивчення фізики. Педагогічний вісник. 2018. №3 (93). С.38-40
 93. Сеїтосманов А., Фасоля О. Нова школа у нових громадах : посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах. Київ, 2017. 128 с.
 94. Скиба М. Цінності в школі – від глухої оборони до навігації в незвіданому. Нова українська школа. URL: <https://bit.ly/3UrXXnA>
 95. Скидан М.А., Євдін О.М., Могильниченко В.М., Горіцький О.В., Жихарев О.П., Крикун О.М. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / за заг. редак. М.А. Скидана. Київ: Атіка-Н, 2007. 92 с.
 96. Скидан М.А., Євдін О.М., Могильниченко В.М., Горіцький О.В., Жихарев О.П., Крикун О.М. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / за заг. редак. М.А. Скидана. Київ: Атіка, 2007. 92 с.
 97. Смагіна Т. М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції. Житомир, 2017. С. 21-29.
 98. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с. URL: <https://bit.ly/3uQpсxT>
 99. Стратегія фінансової грамотності. Національний банк України. URL: <https://bit.ly/3POU8Im>
 100. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів : поради для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с.
 101. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. / Наук. ред., передм. О.І.Пометун. Київ: Плеяди, 2006. 220 с.
 102. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 83. Част. 2. 224 с. С.102-107.
 103. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності : наказ МОН України від 10.12.2021 р. № 1340. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
 104. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності : наказ МОН України від 10.12.2021 №1340. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
 105. Типові освітні програми. URL: <https://bit.ly/3EW5dlM>
 106. Топузов О.М. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія. Київ : Інститут педагогіки : Педагогічна думка, 2021. 160 с.
 107. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : [навч. посібн.]. Вінниця, 2018. 196 с.
 108. Фінанси : збірник тестових завдань. І. І. Біломістна. Харків : ХІБС УБС НБУ, 2010. 64 с.
 109. Фінанси: Практикум: Навч.посіб. Азаренкова Г.М., Борисенко І.І. Київ: Знання, 2008. 279 с.
 110. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт.кол. Київ, 2019. 272 с.

111. Фінансовий сенсей. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/finansovyy-sensey>
112. Фісун О. В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. Зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С.Сковороди. «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи», 2010. Вип. 34. С.133-139.
113. Хіміч О. П. Розвиток творчих здібностей особистості. Педагогічна майстерня. 2015. № 2. С. 43-47.
114. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології. Навч. посіб. Київ : Академвидання, 2012. 224 с.
115. Читай, міркуй, твори: інтегровані компетентісно орієнтовані завдання для учнів 3-4 класів Нової української школи / С. Гаряча, Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 68 с.
116. Чмут Т. К., Чайка Т. Л. Етика ділового спілкування : навчальний посібник. Чернігів : Вид-во Знання, 2007. 204 с.
117. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з англ. Ганна Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
118. Штомпка П. Доверие в эпоху глобализации. Социальная политика и социология. 2006. № 4. С. 8-15.
119. Що таке педагогіка партнерства: правила сучасного викладання. URL: <https://bit.ly/3HjoQoF>
120. Ягенська Г.В. Формування дослідницьких умінь учнів 7-9 класів на уроках та в позакласній роботі з біології / Г.В. Ягенська. Луцьк. 105 с.
121. Яхно Т. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ., 2019. 168 с.
122. Яценко Т.О. Формування читацької компетентності учнів як головна проблема шкільного літературного навчання. Наукові записки, 2009. № 1. С. 69-71
123. Яценко Т.О. Формування читацької компетентності учнів як головна проблема шкільного літературного навчання. Наукові записки, 2009. № 1. С. 69-71.
124. Adizes I. Corporate Lifecycles: How and Why Corporations Grow and Die and What to Do about it. Englewood Cliffs., N.J.: Prentice Hall, 1989, 384 p.
125. Cadre européen commun de référence pour les langues : apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs. URL: www.coe.int/lang-cecr
126. Capt V. L'enseignement du français et le défi du numérique. URL: <http://surl.li/earop>
127. Díaz-Corrájejo, J. La pédagogie différenciée dans le cadre de l'enseignement/ apprentissage du Français Langue Étrangère (Fle). URL: <http://surl.li/dymtd>
128. DLL 10: DaF für Jugendliche: Deutsch als Fremdsprache. Klett Sprachen GmbH, 2016. 199 s.
129. Ehsan Taebi. Reflection in a Spontaneous World. URL: <http://surl.li/eakxc>
130. European Diploma in Psychology: Draft Proposal prepared for consultation from the EuroPsy2 Project Group. Version 2.7 revised. October 2003. URL: <http://www.europsy.eu.com>
131. Frost R. A Task-based approach. URL: <http://surl.li/eakxm>

Додаткова література:

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи : методичні рекомендації / Сейтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. - К., 2019. - 47 с.
2. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. С. 9-14.
3. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т.Г.Васильців, Я.Д.Кочмарик, В.І.Блонська, Р.Л.Лупак. Київ: Знання, 2013. 207 с.
4. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В., Чуєв П.М. Медицина екстремальних

ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с.
URL: <https://bit.ly/3VypwoI>

5. Борисенко В. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підхід. 2017. URL: <https://bit.ly/3hxpBSJ>
6. Бріер Д., Скотт К. Основи травмофокусованої психотерапії. Львів : Свічадо, 2015. 448 с.
7. Васильченко А.А. та ін. Епідеміологія. Київ: Здоров'я, 1993. 464 с.
8. Величко Л.П. Інтегративні завдання на основі синхроністичної таблиці / Біологія і хімія в рідній шк. 2017. №5. С. 29-32.
9. Викладання біології у профільних класах. Випуск 4. Факультативний курс «Еволюція систем органів. Філогенія органічного світу». Частина I /Л.Т. Петренко, Л.П. Петренко. Харків: Вид. група «Основа», 2009. 141 с.
10. Використання Kahoot у навчально-виховному процесі: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3Vmanig>
11. Вчимося читати. Навч.-розв. посіб. для дітей 4-6 років. У двох частинах. К.: «Фенікс», 2020. Ч.1. 272с. з іл.
<https://www.shelestova.com.ua/product/vchymosya-chytaty/>
12. Даниленко Л.І. Фізика на уроках біології: 7-9 класи /авт.-упор. Л.І. Даниленко. Київ: Шк. світ, 2011. 120 с.
13. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» : Постанова КМУ від 04.04.2018 № 237 (зі змінами від 05.07.2024 №796). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-%D0%BF#Text>
14. Джежелей О., Ємець А., Коваленко О. Читаємо та граємо в театр. 1-4 класи. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 80 с.
15. Єльнікова Г. Управлінська культура керівника загальноосвітнього навчального закладу. Управлінська компетентність. Київ, 2005. 128 с. (Б-ка «Шкільний світ»). С. 102-109.
16. Календар морально-патріотичних цінностей сучасного школяра: науково-методичний посібник / Н.М. Степанова, В.С. Кудін. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 152 с.
17. Конвенція про права дитини. 1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
18. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
19. Кочкурова О. В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12. Вип. 25 (49). Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. С. 200-205.
20. Ларіонова Н. Електронні освітні ігрові ресурси в освітньому процесі початкової школи : науково-методичний посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 96 с.
21. Лоулер Е. та ін. Мотиваційний менеджмент: теоретичний аспект. Київ, 2017. 160 с.
22. Лукіна Т. Види моніторингових досліджень / Т. Лукіна ; за заг. ред. О. І. Локшиної // Моніторинг якості освіти : світові досягнення та українські перспективи. - К. : К.І.С. - 2004.-128 с.
23. Любченко Н. В. Потенціал кластерних механізмів в управлінні освітою в умовах децентралізації влади. Вісник післядипломної освіти. Серія: Управління та адміністрування. 2016. Вип. 2 (31). С. 65-81.
24. Нова українська школа зустрічає першокласників / авт.-уклад. Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 216 с.
25. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://bit.ly/3zр4kEx> (дата звернення 14.05.2020).
26. Осадчий І.Г. Педагогіка якості освіти: бери й роби. Посібник із менеджменту якості для керівників закладів загальної середньої

освіти. Київ: «Видавнича група «Шкільний світ». 2021. 272 с.

27. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний, В. Русіц // Асоціація міст України. - К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015.-396 с.Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. Г. П. Васянович. - Львів : Сподом, 2010.-420 с.
28. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26.01.2015 р. № 18.
29. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ МОН України від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
30. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти : Наказ МОН від 20.09.2024 №1349. URL: <https://bit.ly/4gz4fh2>
31. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
32. Програма PISA (програма міжнародного оцінювання учнів). Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2011. № 11-12. С. 39-68. URL: <http://surl.li/edklu>
33. Пшенична Л. В. Керівник навчального закладу : навч. посіб. І Л. В. Пшенична. - Суми : вид-во «СумДПУ імені А. С. Макаренка», 2016. - 520 с.
34. Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини: моногр. [Т.О. Піроженко, І.І. Карабаєва, О.Ю. Хартман, Л.І. Соловйова, О.І. Федорчук, Л.Д. Токарева]; за ред. Т.О. Піроженко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 222 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/722164/>.
35. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / переклад з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
36. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
37. Северинова А.М., Якуша Л.Г. Фізика на кухні. Експеримент в домашніх умовах. Програма курсу за вибором з фізики для 8 класу. Черкаси: ЧОПООП, 2021. 16 с.
38. Скрипник М. І. Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradnik. Київ, 2016. 231 с.
39. Степаненко О.О. Обґрунтування поняття «тьютор» у освітньо-дослідницькому просторі. Педагогічні науки, 2018. С. 198-204.
40. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с.
41. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
42. Сучасні методики викладання біології в школі / Уклад. К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2009. 175 с.
43. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. С. 407-416.
44. Управління особистими фінансами : навчальний посібник / Н.А. Ясинськаю. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 352 с.
45. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Нова українська школа : теорія і практика формувального оцінювання у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 96 с.

46. Філоненко С. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років XX ст. К.: Ніжин: Аспект, 2006. 158 с.
47. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. Молодь і ринок, 2012. № 12. С. 136-139.
48. Шевчук А. С. Формування навичок рефлексії у дітей: ранкова зустріч «Мистецький досвід». Музичний керівник. 2021. № 5. С. 4-7.
49. Щодо нагальних питань впровадження Закону України «Про повну загальну середню освіту» : лист МОН від 08.04.2020 №1/9-201. URL: <https://bit.ly/3wlUDiR>
50. Lesen, Schreiben, Hören, Spielen, Sprechen: Deutsch lernen im Internet. URL: <http://surl.li/eakxx>
51. Stroebe, M., Schut, H. (2010). The dual process model of coping with bereavement: rationale and description, *Death Studies*, 23:3, 197-224. URL: <https://doi.org/10.1080/074811899201046>
52. Sullivan, K. (2015). An Application of Family Stress Theory to Clinical Work with Military Families and Other Vulnerable Populations. *Clinical Social Work Journal*, 43(1), 89-97.